

IEȘIREA DIN LOGICA RĂZBOIULUI RECE

✉ General-maior (r) Mihaiu MĂRGĂRIT

In termeni militari, o asemenea formulare a indus și existența unui inamic, fie el și virtual. S-a inoculat și o tentă ofensivă, asociată noțiunii *extindere*, deși oferta aliaților pentru celelalte valuri de aderare a adus și state nou constituite, lipsite de potențial militar. Intenționat, de către unii, neînțeleș de alții, s-a omis faptul că țările respective au primit acei vectori de sprijin umanitar, social, militar, de consultanță și material pentru coagularea structurilor statale și edificarea independenței, suveranității și securității lor. Noile concepte strategice ale NATO au constituit, în opinia mea, decizii adresate mai mult mediilor politic și militar, fiind lipsite de o diplomatie publică explicită care să vizeze schimbarea percepției generale despre Alianță. Așa s-a menținut *logica războiului rece* și nu s-a pus în evidență, suficient de explicit, *logica securității și a democrației*, care domină obiectivele formulate în aceste concepte. NATO, reformându-se rapid, a devenit singurul factor dinamizator al procesului de reorganizare a spațiului geopolitic european, după haosul generat de colapsul lumii comuniste, inclusiv dezintegrarea URSS și a Iugoslaviei.

Așadar, nu mai putem vorbi de NATO asociat exclusiv cu un dispozitiv strategic. Alianța este o comunitate, constituită pe principii liber consimțite, ce apără democrația și libertățile fundamentale ale omului. Adică o lume așezată pe un spațiu geografic, pe care îl putem identifica azi ca fiind *Harta NATO*. Într-un studiu, publicat în 2007, de cinci mari personalități occidentale – care au îndeplinit funcții la cel mai înalt nivel în structura militară a țărilor lor și a Alianței –, evaluând nevoia de transformare continuă a NATO, se menționează: *Aceasta trebuie să caute claritate în ceea ce privește dimensiunea sa geografică. Ea trebuie să acționeze acolo unde securitatea membrilor săi este în pericol. Pentru aceasta, la summitul de la Praga din 2002, s-a luat decizia de a acționa oriunde este necesar. NATO devine o alianță globală, dar nu un polișt planetar.* Pentru aplicarea în practică a acestei strategii, autorii propun **un nou concept**. Vizualizat prin trei cercuri, reprezentând *sferă ale alianței și parteneriatului*. Cel interior va rămâne întotdeauna *Zona Tratatului (NTA)*, care face obiectul apărării colective sau al *Zonei Securității Colective (CSA)*. Al doilea cerc cuprinde o sferă mai largă, de parteneriate, din *Zona Securității Comune (CSZ)*. Ultimul cerc este rezervat parteneriatelor și alianțelor mai

Summitul de la București a creat o nouă configurație a spațiului european al Alianței. Întotdeauna, politica ușilor deschise a trasat o altă hartă. Pentru primul val de aderare, politica menționată a fost primită ca o soluție exclusivă de securitate vizând statele scăpate de sub tutela unei alianțe politico-militare care a sucombat. Atunci, voci autorizate, inclusiv autohtone au calculat noul potențial militar al Alianței, adunând efective, avioane, tancuri ș.a. și au stabilit grupări de forțe și mijloace, configurând astfel un alt dispozitiv strategic. Se afirma că NATO s-a extins și întărit. Se menționa un nou dispozitiv strategic și flancuri de est, de nord sau de sud-est ale acestuia.

îndepărtate din *Zona Exterioară de Stabilitate (OSA)*. Aceste cercuri nu sunt statice, ci formează *scheletul în care putem, atât să catalogăm responsabilitățile, parteneriatele și activitățile NATO, cât și să ghidăm procesul largirii.*

Atunci când se ia în considerație largirea, prin acordarea statutului de aliat, trebuie luată în calcul sfera geostrategică, deoarece capacitățile Alianței trebuie să poată apăra colectiv și pe noii membri. Dar și capacitățile acestora – consideră autorii menționați – trebuie să poată apăra pe oricare altul din colectivitate. Noul concept reiterează faptul că **Articolul 5 este o importantă cale cu două sensuri și nu putem lărgi Alianța într-o manieră care ar putea dilua menirea și valoarea sa.** CSA privește diferite categorii ale relațiilor externe ale NATO. Acestea includ PfP, Planul de Acțiune pentru a deveni membru, Inițiativa de cooperare de la Istanbul, care a ridicat în 2004 Dialogul Mediteranean la un parteneriat deplin, precum și parteneriatele NATO cu Rusia și Ucraina. CSA este zona în care partenerii caută să obțină securitate colectivă prin împiedicarea crizelor și conflictelor, precum și prin mijloacele prin care aliații pot ține conflictele armate la distanță de NTA.

Cercul exterior determină OSA în care *NATO caută să promoveze stabilitatea, prin cooperarea permanentă sau ad-hoc cu națiuni care nu sunt nici membri, nici parteneri, dar care împărtășesc cu națiunile Alianței anumite valori și convingeri de bază și care au interese de securitate similare.* Autorii propun ca NATO să ia în calcul un asemenea concept, apreciind că el va întări securitatea și va contribui la stabilitatea strategică. Totodată, ei mai consideră că poate ajuta la îmbunătățirea relațiilor cu Rusia

– *care încă vede o amenințare în avansarea NATO către frontierele sale și în încercuirea ei – și poate face să dispară afirmația că Organizația Tratatului Nord Atlantic, care se mărește continuu, va deveni un instrument ce va fi folosit pentru a îngrădi China. Menționând Rusia și China, putem adăuga India ca o țară care trebuie de asemenea să fie asigurată în ceea ce privește intenția NATO de a căuta cooperarea și parteneriatul și de a evita conflictul și competiția negativă. Alianța Nord-Atlantică trebuie să facă toate eforturile de a revitaliza parteneriatul cu Rusia, în pofida multor zgomote de confruntare emanate de la Moscova.* Acest studiu este vast, atotcuprinzător și abordează provocările prezentului într-o viziune realistă, echilibrată și fără acuzații la adresa lui.

Deși nu știm dacă a existat intenția de replică, remarcăm publicarea, tot anul trecut, a unui studiu elaborat sub egida unor prestigioase consilii apropiate de președinția Federației Ruse. Acest studiu, tot atât de vast, abordează economic, politic și militar confruntarea cu Occidentul, de pe poziții net favorabile Rusiei. Ele aduc critici dure și previziuni negative la adresa țărilor occidentale și, mai ales, a SUA. Protagonistul studiului, profesorul Serghei Karaganov semnează și un articol publicat în revista *Russia in Global Affairs*, nr.4/2007. El afirmă că mulți analiști au evitat să denumescă schimbările în politica globală drept un *nou război rece*. Cu acest articol, Karaganov iese de sub egida instituțiilor care și-au asumat paternitatea studiului și promovează, deschis și în nume personal, sintagma **Noua Epocă de Confruntare (NEC)**. Considerând că principala caracteristică a ultimilor 15 ani a fost **triumful**

economic, ideologic și geopolitic al capitalismului liberal-democrat occidental, el afirmă că Rusia acum s-a trezit. În opinia profesorului rus, acest lucru ar fi determinat, în ultima perioadă, ca Rusia să devină o țintă pentru atacurile propagandistice occidentale. Paradoxal, atacul politic asupra Rusiei este mai dur decât era cel împotriva URSS. Prin contrast, Rusia a început să răspundă criticilor, uneori chiar pe un ton dubios de ridicat. În context, Karaganov dă și soluții: Toate eforturile trebuie orientate către prevenirea remilitarizării noii confruntări, ceea ce ar fi dezavantajos pentru interesele Rusiei pe termen mediu și lung. Din acest motiv, se impune o politică pentru prevenirea extinderii și consolidării în continuare a NATO, în paralel cu abordarea precaută a alianțelor și negocierilor pe tema dezarmării. Rusia nu are niciun motiv să facă concesii Occidentului, pe timpul unei faze acute a NEC, deoarece concesțiile vor fi tratate ca semnale de slăbiciune.

Dacă luăm în considerare că asemenea aprecieri și declarații rezultate din studiul și articolul publicate la Moscova, au fost făcute în 2007, poziția Rusiei la Summitul de la București devine explicabilă. Încă un merit al summitului este că a evitat tonul de confruntare. Iar studiul occidental, deși a fost prezentat la Washington și la Bruxelles, a oferit doar repere în orientarea discuțiilor de la București. Menționăm una din recomandări: *NATO ar trebui să profite de noul moment favorabil pentru relații transatlantice mature, care a putut fi observat în Germania în toamna anului 2005 și care poate fi văzut acum în Franța. Cu un nou prim-ministru britanic și o nouă administrație a SUA, acum este momentul să creionăm un nou concept strategic. O opțiune ambițioasă ar fi aceea de a cădea de acord asupra sa la summitul din 2009, care va marca cea de a 60-a aniversare a NATO.*

NATO TODAY

Building better security and stability for all

Notă: Autorii studiului occidental sunt **general (ret) Dr. Klaus Naumann**, fost șef al Statului Major al Apărării Germaniei, fost președinte al Comitetului Militar al NATO; **general (ret) John Shalikashvili**, fost președinte al Statului Major Întrunit al SUA, fost Comandant Suprem Aliat al NATO în Europa; **mareșal Lord Peter Inge**, fost șef al Statului Major al Apărării Marii Britanii; **amiral (ret) Jaques Laxande**, fost șef al Statului Major al Apărării al Franței; **general (ret) Henk van den Breemen**, fost șef al Statului Major al Apărării Olandei.

Studiul de la Moscova se intitulează: *Lumea din jurul Rusiei: 2017; conturul viitorului apropiat.* A fost elaborat sub egida Consiliului pentru Politica Externă și Apărare, Universitatea de Stat de la Moscova, Școala Superioară de Economie, Institutul Europa de pe lângă Academia de științe a Rusiei și se înscrie în proiectul *Condițiile externe de dezvoltare a Federației Ruse în perioada 2007-2017.* **Profesorul Serghei Karaganov**, liderul grupului care a realizat studiul, este director adjunct al Institutului Europa al Academiei Ruse și singurul rus inclus în clasamentul celor mai influenți 100 de intelectuali ai lumii, alcătuit de revistele *Foreign Policy* din SUA și *Prospect* din Marea Britanie.